

**ПРЕПОРЪКИ
НА АСОЦИАЦИЯ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ
КЪМ
ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2018 Г.**

Законът за държавния бюджет е фундаментална законодателна норма, в която намират отражение възприетите от парламентарното мнозинство и излъченото от него правителство политики в различните сфери на обществено - икономическия живот и по отношение на функционирането на държавния апарат.

Към настоящия момент Министерство на финансите не е представило проект за бюджет на Република България за 2018 година. Публикувана беше само есенната макроикономическа прогноза за 2017 година, от която можем да направим предположения за основните допускания за макроикономическите показатели, които ще бъдат заложени в макрорамката на бюджет 2018. Отново вероятно в рамките на една седмица законопроектът ще бъде обсъден в Комисиите към НСТС и в НСТС, ще бъде приет от Министерски съвет и ще бъде внесен за обсъждане и приемане от Народното събрание. Това създава общо впечатление за липса на прозрачност относно проведената бюджетна процедура, поради кратките срокове, възпрепятстващи ефективното обществено обсъждане на параметрите на държавния бюджет и подкрепените от него политики.

Поради гореописаните времеви ограничения, позицията на Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) по темата отново се налага да бъде базирана на този етап единствено на Средносрочната бюджетна прогноза за периода 2018 – 2020 г. и есенната макроикономическа прогноза за 2017 година относно предвижданите параметри на Бюджет – 2018. Подобен подход е натоварен със значителни рискове, но ние изготвяме тези препоръки от позицията си на водеща работодателска и бизнес организация, надявайки се да бъдат ползвани като основа за подобряване на бизнес средата в България.

1. През 2017 г. наблюдаваме растеж на българската икономика.

Националният статистически институт публикува ревизирани данни за БВП за 2016 г. Спрямо предварителните данни. Реалният икономически растеж се повишава с 0,5% до 3.9%, като нарастването се дължи както на потреблението, така и на износа.

През второто тримесечие на 2017 г. БВП нараства с 3.7% спрямо същото на миналата година и с 1,0% спрямо първото тримесечие на 2017 г., показват сезонно изгладените данни на националната статистика. Министерството на финансите подобри очакванията си за икономическия растеж на България през тази година до 4,0% в сравнение

с прогнозата за повишение от 3,0%, направена през пролетта, а очакванията за ръста на БВП през следващите две години са в размер на 3,9%. Есенната макроикономическа прогноза на Министерството на финансите отразява по-доброто от очакваното представяне на българската икономика през първата половина на 2017 година.

Според Министерство на финансите основен принос за растежа през тази година ще има вътрешното търсене (потребление и инвестиции). „Очаква се благоприятната динамика от първото полугодие на 2017 г. да продължи до края на годината, като нарастването на частното потребление леко ще се забави.“

Очакваме също така Международният валутен фонд (МВФ) и Европейската комисия (ЕК) да повишат прогнозите си за икономическия растеж на България за настоящата и следващата година. Предишните им прогнози от април бяха за растеж от 2,9% за 2017 г. и 2,8% през 2018 г.

Асоциация на индустриалния капитал в България смята, че българската икономика е възможно да нарасне през 2018 година между 3.8 и 4.2 %.

Прогнозираният ръст на БВП може да бъде постигнат, а и надхвърлен, ако правителството насочи системни усилия за решаване на основния проблем на бизнеса, възпиращ увеличаването на производството и износа, а именно – липсата на квалифицирани и производителни човешки ресурси. Планирането и ефективното изпълнение на адекватни мерки за активиране и включване в пазара на труда на неактивни и продължително безработни лица, както и облекчаване и улесняване на вноса на работна ръка от трети страни ще допринесе за насърчаване на производството и износа и за увеличаване на вътрешното потребление.

Този ръст би било възможно да се изпълни и ако не се случат следните неблагоприятни събития:

- Извънредни външнополитически или външноикономически събития;
- Политически или банкови кризи в България;
- Влошаване на външните условия за българския износ;
- Срив на преките чуждестранни инвестиции.

Резултатите от анкетата сред членовете на АИКБ също предполагат умерен оптимизъм по отношение на растежа през следващата година. Данните показват, че 61 % от анкетираните очакват продажбите да нараснат и само 20% от тях смятат, че финансовият резултат ще намалее през 2018 година. Работодателите очакват през 2018 г. износът да се увеличи или да остане без промяна спрямо 2017 г. Показателни са и очакванията, свързани с вътрешната инвестиционна активност – 33 % от членовете ни обмислят увеличение на инвестициите и 43% от тях смятат, че размерът на инвестициите през 2018 г. ще остане без промяна спрямо 2017 г. Това е сериозен сигнал, че продължаването на държавната политика на административно определяне на МРЗ и МОД крие риск от декапитализация на компаниите в България.

Ето и някои доказателства в подкрепа на тезата за реалистично планиране на растежа на БВП в средносрочната прогноза (всички цитирани по-долу данни са на НСИ):

Година	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.*
Ръст на БВП	0.9%	1.3 %	3.6 %	3.9 %	4.0%

Динамичният ред на икономическия ръст продължава да показва тенденция на повишаване и ако прегледаме данните по тримесечия спрямо съответното тримесечие на предходната година, то през последните 10 тримесечия (4-те на 2015 г., 4-те на 2016 г. и първите 2 на 2017 г.), официално отчетени от НСИ, се затвърждава изводът, че БВП расте с относително постоянен темп:

Тримесечие	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016
Ръст на БВП	3.3 %	3.3 %	4.1 %	3.8 %	3.9 %	4.1 %
Тримесечие	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017		
Ръст на БВП	3.6 %	4.0 %	3.7 %	3.7 %		

2. Очакваните разходи по КФП за 2018 г. са на ниво от 37.9 % от БВП (Средносрочна бюджетна прогноза 2018 - 2020). АИКБ се надява в проекта на бюджет за 2018 г. да бъде изпълнено заявеното намерение в ССБП 2018 - 2020 г., което следва и тенденцията за поддържане на дела на средствата, преразпределяни от държавния бюджет, под 40 %. Асоциацията на индустриалния капитал в България неизменно остава на позицията, че ограничаването на преразпределението през бюджета е важен стимул за повишаване на ефективността на държавната администрация и има антикорупционен ефект.

3. АИКБ продължава убедено и последователно да подкрепя данъчната стабилност при ниски равнища на данъчните ставки и изменение на равнищата на осигурителните вноски за 2018 година в рамките на договореното между социалните партньори и държавата. Ние оценяваме данъчната стабилност и предвидимост като един от основните фактори за привличане на инвестиции и за осигуряване на условия за икономически растеж.

4. В бюджетната прогноза за периода 2018 – 2020 г. целта за дефицита по Консолидираната фискална програма (КФП) за 2018 и 2019 г. се запазва съответно на 1,0 % от БВП и на 0,5 % от БВП (Средносрочна бюджетна прогноза (ССБП) - 2018 - 2020). АИКБ остава на принципната си позиция, че държавата трябва да се стреми към пълно балансиране на публичните финанси, а дори в условията на възходящ икономически цикъл и ускорен икономически растеж бихме подкрепили държавен бюджет с планиран излишък, които да бъде насочен към намаляване на държавния дълг.

През 2016 г. държавният бюджет беше планиран с дефицит, но беше изпълнен с излишък. Подобна е и тенденцията на изпълнение на Бюджет 2017. Към месец септември на 2017 година Министерството на финансите отчита излишък от 2,3 млрд. лева по консолидираната програма. Надяваме се бюджетът за 2017 г. да приключи при изравнени сметки на приходите и разходите, т.е. планираният в бюджета дефицит да не бъде реализиран. АИКБ винаги е настоявала бюджетът на Република България да бъде планиран така, че предвидените държавни разходи да бъдат финансирани единствено чрез приходите в него.

Смятаме, че балансирането на Бюджет - 2018 е постижима цел, като резерви могат да бъдат намерени в увеличаване на приходите посредством повишаване на събираемостта им и в оптимизиране на разходите и повишаване на ефективността и ефикасността им.

5. АИКБ настоява при планирането на приходите в държавния бюджет да се приложи реалистичен подход, като бъдат заложили съответни буфери за евентуални случаи на непредвидени външни и вътрешни политически и икономически събития. **Подценяването на приходната част на бюджета** води до демотивиране на администрациите на приходните агенции за повишаване на събираемостта на данъци, осигуровки, акцизи, мита и такси. Размерът на бюджетния дефицит може да бъде намален чрез прилагане на реалистична прогноза на приходната част на бюджета. Отново приветстваме запазването на равнището на данъчната и осигурителна тежест. Заявеното запазване на размерите на ставките на всички данъци е добър сигнал към инвеститорите за предвидимостта и стабилността на данъчната система. Напомняме, че при предприемането на промени в данъчната политика, задължително следва да се прилага „тест за МСП“, съгласно препоръките на ЕС.

Правителството трябва да продължи борбата със сивата икономика и контрабандата. Постигнатите резултати през 2017 г. трябва да бъдат стимул за изпълнителната власт за по-нататъшно ограничаване на данъчните измами, икономическите престъпления и неформалните практики. Изсветляването на икономиката е инструмент за увеличаване на бюджетните приходи и подобряване на бюджетното салдо.

Ефективен инструмент за повишаване на бюджетните приходи и подобряване на корпоративното управление е и **приватизирането на миноритарни дялове от държавни компании посредством тяхната продажба на Българска фондова борса**.

6. Реалистични са прогнозите за пазара на труда. Очаква се безработицата през тази година средно да спадне до 6,5%, с над един процентен пункт под миналогодишното равнище, а догодина да се понижи до 6,2%. През следващите две години (2019-2020) тя ще достигне 5.6% според есенната макроикономическа прогноза на Министерство на финансите.

Оценяваме прогнозата за равнището на заетост и безработица като реалистична, но предупреждаваме, че тя може и да не се изпълни, ако държавата не се откаже от **административното вмешателство на пазара на труда** (каквато е практиката в момента при определянето на минималната работна заплата). **АИКБ отново предупреждава, че повишаването на равнището на заетостта (особено на нискоквалифицираните кадри) би могло да се насърчи, ако се пристъпи към бипартитно договаряне на минималната работна заплата по браншове, ако бъдат премахнати минималните осигурителни прагове и доплащането за прослужено време (т.нар. “класове“). Отказът от административно определяне на МРЗ, МОД и на политика по доходите като цяло би осигурило възможност за допълнително нарастване на БВП, както и за включване в заетост на повече хора с ниска и без никаква квалификация.**

Година	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017*г.
Процент на безработица	12.9 %	11.4 %	9.1%	7.6%	6.5%

„Коефициентът на икономическа активност (15+) се очаква да нарасне с по-бавен темп спрямо предходната година, поради постепенното свиване на потенциала на свободния трудов резерв, който би могъл да задоволи търсенето на труд.“

Демографските анализи и прогнози показват, че трябва да се очаква през следващите години заетостта да расте с по-бавни темпове. Това налага **формулирането и ефективното провеждане в тясно сътрудничество със социалните партньори на активни политики за насърчаване на заетостта, активиране на неактивни безработни лица, квалификация и преквалификация на работната сила.**

В тази връзка, в проекта на Държавния бюджет за 2018 г. трябва да се предвиди увеличение на средствата за активни политики за насърчаване на заетостта, чрез **Националния план за действие по заетостта**, тъй като драстичното увеличение на минималната работна заплата силно ограничава възможностите за интервенции на пазара на труда, чрез мерките и програмите на НПДЗ. Фокусът на средствата от държавния бюджет, насочени към увеличение на заетостта и намаляване на безработицата, трябва да е насочен към квалификация и преквалификация на работната сила, тъй като в момента в България се наблюдава явлението „структурна безработица“.

АИКБ смята, че трябва да бъдат предприети редица мерки за увеличаване на човешките ресурси в трудоспособна възраст, които да са насочени в 2 посоки: на първо място реформа в пенсионната система и ускоряване на темпа на нарастване на пенсионната възраст за мъжете и жените и на второ място облекчаване на административните процедури за внос на работна ръка от трети страни.

АИКБ отново се обявява срещу продължаващото вменияване на несвойствени за бизнеса социални разходи, като например: първите три дни от обезщетенията за временна нетрудоспособност, платен отпуск за времето на ползване на отпуск по майчинство и др., за отменянето на които отдавна настояваме.

АИКБ със загриженост отбелязва, че темпът на нарастване на средномесечната заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение многократно превишава темпа на нарастване на БВП и инфлацията, както се вижда от данните по-долу:

Година	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	6 м. на 2017 г.
Темп на нарастване на СРЗ	6.0 %	6.8 %	7.9%	8%	9.7%
Темп на нарастване на инфлацията	0.9%	-1.4%	-0.1%	-0.8%	1.1%
Темп на нарастване на БВП	0.9%	1.3 %	3.6 %	3.9 %	4.0%

Увеличението на МРЗ в началото на 2017 г., оказва сериозен натиск върху конкурентоспособността на бизнеса, особено предвид факта, че минималната работна заплата представлява неприемливо голям дял от средната работна заплата за страната.

Минималната работна заплата в България, която, за съжаление, се определя административно, расте „експлозивно“ на фона на останалите икономики в ЕС – „стара“ Европа, „нова“ Европа и Турция. Нарастването на административно определяната минимална работна заплата изпреварва договаряните минимални работни заплати по отрасли и браншове. За съжаление, в средносрочната бюджетна прогноза отново е записано административно увеличение на минималната работна заплата – практика, против която АИКБ остро възразява.

АИКБ настоява за нов подход при определянето на минималната работна заплата за страната. Ние предлагаме минималните месечни работни заплати и минималното заплащане за час да се определят чрез бипартитно колективно договаряне между браншовите (отрасловите) работодателски и синдикални организации. Договарянето да се извършва по икономически дейности, като по този начин то ще замени договарянето на минималните осигурителни доходи. За минимална работна заплата за страната би трябвало да се приема най-ниската минимална работна заплата от всички бипартитно договорени МРЗ.

Едновременно с това, подкрепяме предложението да съществуват „репери“ и ориентири, които да насочват преговорите за минималната работна заплата в определена посока. Преговорите между работодателите и синдикатите да се подпомагат методически с данни за определени икономически показатели, включително и с изчислени по предварително договорена методика ориентировъчни горна и долна граница за договаряне на минималната работна заплата. До момента, консолидираното становище на работодателите е, че долната граница трябва да бъде линията на бедност определена за страната. В случай на липса на договореност между социалните партньори, министърът на труда и министърът на икономиката да правят съвместно предложение до Министерския съвет за определяне на минималната работна заплата на база на споменатите горна и долна граница, изчислени по предварително договорената методика.

АИКБ отново предлага реструктуриране на работната заплата и **отпадането на допълнителното възнаграждение за прослужено време, т. нар. „класове“**. Това ще преодолее дискриминационното различие между държавните служители, за които такава промяна е в сила от повече от 5 години и наетите по трудово правоотношение работници или служители, както и необоснованата разлика във възнаграждението на лица, извършващи еднаква дейност, но с различен по продължителност трудов стаж. В подкрепа на гореизложеното са и резултатите от проведената годишна анкета сред членовете на АИКБ. Две трети от анкетираните лица не очакват промяна в броя на заетите в предприятието лица. **Почти три четвърти от работодателите предвиждат увеличение на възнагражденията на заетите в компанията работници и служители. Подобни са нагласите и на държавата за повишаване на възнагражденията в бюджетната сфера. Мнозинството от анкетираните заявяват, че МРЗ за 2018 г. трябва да остане 460 лева.**

7. АИКБ би подкрепила реструктурирането и редуцирането на бюджетите на министерствата и ведомствата - нещо повече, смятаме, че в издръжката на държавната система и администрация има още резерви, които могат да бъдат използвани. Също така, трябва да бъде направен функционален анализ и да се предприемат мерки за закриване на държавни структури с отпаднали, дублирани или затихващи функции. Тази мярка ще доведе до оптимизация на държавната администрация,

от каквато несъмнено има нужда.

АИКБ смята, че правителството трябва да положи още по-големи усилия от направените до сега за засилване и развиване на прилагането на **програмното бюджетиране**. Увеличението на финансирането за бюджетните разпоредители трябва да бъде свързано с постигането на определени цели и конкретни резултати. Добре структурираните програмни бюджети на министерствата и ведомствата са гаранция за ефективност на бюджетните разходи.

8. АИКБ не подкрепя увеличение на разходите за сектор „Вътрешен ред и сигурност” както като абсолютна стойност, така и като относителен дял спрямо БВП. Дори препоръчваме редукцията на бюджетите на първостепенните разпоредители в сектор „Вътрешен ред и сигурност”, предвид неизвършените реформи в сектора, които рефлектират в доказано неефективни и неефикасни разходи.

АИКБ настоява при увеличаване на разходите за отбрана, приоритет да има българската отбранителна промишленост там, където това е възможно, а където не е - да се ползва активно практиката на офсетни поръчки.

9. АИКБ категорично ще подкрепи увеличаване на средствата в бюджета за сектор „Образование и наука”. Винаги сме смятали, че образованието и научните изследвания с фундаментален и приложен характер са недофинансиран сектор, като **настояваме акцентът в разходването на допълнителното финансиране да не е насочен само в увеличение на учителските заплати и издръжката на образователните институции, а приоритетно към техническите университети, професионалното образование, приложните научни изследвания, „защитените“ професии и държавни стипендии,** с ангажимент за реализация на стипендиантите в страната.

АИКБ предлага промяна в модела на финансиране на висшето образование. Задържането на качествени специалисти в България, за които е установен недостиг на трудовия пазар е проблем за развитието на българската икономика. Подходящ механизъм за насърчаване и задържане на качествените специалисти в България е въвеждането на финансов механизъм по дефицитни специалности, които да са обвързани със задължение за студентите, след завършването си да останат да работят за известен период в България. Подобен механизъм няма да е прецедент, тъй като през месец декември 2016 г. с подобно предложение излезе и Министерски съвет чрез предложената Наредба за провеждане на стипендиантска програма в държавната администрация, като същата беше приета през месец януари 2017 г.

Наличието на квалифицирана работна ръка е един от критериите за избор на държава, в която чуждестранните инвеститори решават да инвестират. За съжаление, напоследък липсата на квалифицирани кадри е причина, възпираща инвестициите. **Затова АИКБ смята, че е необходимо провеждането на целенасочена държавна политика за повишаване на привлекателността на професии, от които пазарът на труда отчита дефицит – като от природо-математически и технически специалности.**

10. АИКБ настоява да види в държавния бюджет разчети, които недвусмислено да показват развитие и реализация на конкретни реформи в здравноосигурителната система. Всяка година при разискването на бюджета

констатираме, че през последните години българското здравеопазване е неефективно, българската нация застарява и се влошава здравният статус на преобладаващата част от гражданите. АИКБ предупреждава, че увеличаването на капиталовите разходи и разходите за медикаменти не заместват реалните инвестиции и реформа в здравеопазването, нито необходимостта от точно определяна на държавната политика и модела на развитие на здравеопазването. Изказва своята загриженост за продължаващото влошаване на качеството на здравните услуги и за продължаващото изтичане на кадри извън страната.

АИКБ смята, че заплащането на извършените здравни услуги трябва да е функция на резултатите от проведеното лечение. Ефективността и ефикасността на здравно осигурителната система ще се повиши, ако се създаде конкурентна среда и се демонополизира дейността на НЗОК. АИКБ настоява и да се продължи реформата в сектора, като се приватизират общинските болници.

АИКБ нееднократно е предупреждавала за нереалистично високия брой на пенсиите по инвалидност и отново апелира за предприемане на решителни действия. Настояваме за **спешна реформа в медицинската експертиза и експертизата на работоспособността,** за да се прекрати източването на средства от НОИ посредством получаване на инвалидни пенсии от работоспособни лица.

11. АИКБ отбелязва, че **внедряването на електронни услуги и създаването на функциониращо електронно правителство драматично закъсняват** и че на практика обхватът на електронните услуги е изключително ограничен, въпреки постоянно отделяните средства за целта. АИКБ настоява да бъдат свързани основните бази данни в България, така че да обменят данни, с оглед ефективното прилагане на практика на ЗЕУ, като приветства предприетите действия за отпадане на изискването за свидетелство за съдимост. Да бъде наложено държавната администрация да спазва законовите разпоредби и да не изисква от граждани или юридически лица повторно данни, които вече притежава или вече са предоставени в друга държавна администрация. Настояваме за формулиране и финансиране на политики за въвеждането на електронно правосъдие, електронно здравеопазване, цифровизация на кадастъра и т.н., както и за изпълнението на „пътната карта“ с фиксирани в нея конкретни дейности, изпълнители, отговорни институции и срокове за реализирането им.

Несъмнено внедряването на електронни услуги и създаването на функциониращо електронно правителство ще намали административната тежест на бизнеса и гражданите, ще ограничи корупцията и ще намали персонала в държавната администрация. Цели, които всяко правителство си поставя при изготвянето на държавния бюджет за следващата година и които вече 27 години не са постигнати.